

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 382-1895)

Originalt emne

Jorder

Jorder/Erhvervelse af Grunde og Jorder

Laan

Laan/Kommunens Laan

Laan/Obligationer

Marselisborg

Marselisborg/Marselisborg i Almindelighed

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 23. april 1896](#)
- 2) [Byrådsmødet den 30. april 1896](#)
- 3) [Byrådsmødet den 10. september 1896](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 23. april 1896 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 382-1895)

I Mødet for lukkede Døre den 7de November 1895 blev der efter Forslag af Overretssagfører Kjer indledet en Forhandling om Betimeligheden af at søge Kommunens Grænse udvidet imod Syd ved Indløb af den nærmere Del af de til Hovedgaarden Marselisborg hørende Marker og Indlemmelse af det købte under Aarhus Kommune.

Man sluttete Forhandlingerne med at anmode Forslagsstilleren om underhaanden hos Ejeren, daværende Minister for offentlige Arbejder Ingerslev, at forhøre, om denne maatte være tilbøjelig til at afhænde den paagældende Del af Gaardens Jorder, eventuelt om hele Gaarden med Underliggende af Skove m. v. kunde faas til Købs og da til hvilken Pris.

Denne Anmodning til Forslagsstilleren blev derhos gentaget, da denne i Mødet den 14de Novbr. f. A. paa Grund af nogle i Pressen fremkomne meddelelser om det tilsigtede Køb havde begæret sig fritaget for at udføre det ham tildelte hverv.

I Mødet den 9de Januar d. A. blev der dernæst nedsat et Udvalg, bestaaende af Budgetudvalgets medlemmer - dog med Undtagelse af Vulff, der var syg, - samt Baune og Petersen, til at afgive Erklæring navnlig om, hvor meget Areal man endelig burde bestemme sig til at købe, og størrelsen af den Pris, man burde give.

I Møderne den 23de januar, den 6te og 20de Februar blev der forhandlet om Sagen paa Grundlag af Udvalgets Indstilling, saaledes at man i det sidste Møde endelig vedtog at tilbyde Ejeren af Marselisborg at afkøbe ham de tvende imellem Skanderborg landevej og Havet liggende Jordlodder for en Pris af 4000 Kr. pr. Tønde Land og den Vest for Skanderborg Landevej beliggende Lod for 2000 Kr. Tønde Land, For hele Marselisborg skulde der ved eventuelt Forløb paa den under Forhandlingerne omtalte Maade bydes 1,100,000 Kr., hvori Købesummen for de ovennævnte 3 Loddet afgaar.

Det overdroges derhos til Kasseudvalget med Baune som Suppleant for Wærum i dennes eventuelle forfald at føre de paagældende Forhandlinger.

I Mødet den 12te marts meddelte Kasseudvalget Underretning om, hvad der hidtil var passeret, og i Mødet den 9de d. M. foretoges Sagen paa ny, idet Udvalget, der hidtil havde ventet paa en Sammenkomst med Minister Ingerslev, naar denne, som af ham stillet i Udsigt, i Paasketiden besøgte Marselisborg, meddelte, at Ministerens Rejse hertil ikke var blevet til noget, og at Udvalget derfor agtede at søge en Forhandling med ham i Købehavn for der saa vidt muligt at trække endelig Overenskomst i det Omfang, som Raadet maatte bestemme. I Anledning af denne Indstilling bemyndigedes Udvalget i det omtalte Møde til at afslutte bindende Overenskomst med Minister Ingerslev om Køb af de nærmest liggende Marker af Marselisborg og eventuel Køb af hele Gaarden, i det væsentlige paa det i Mødet den 6te Februar vedtagne Grundlag.

I nærværende Møde meddelte derpaa Udvalget, at det i forrige Uge havde opnaaet den

omhandlede Sammenkomst med Minister Ingerslev i København og med ham afsluttet nedenstaaende Overenskomst om Køb af enkelte Dele af Marselisborg straks, og med Ret for Kommunen til at erholde hele Gaarden med Underliggende til Købs ved Ejerens Dødsfald for en forud bestemt Sum.

Da Sælgeren, Minister Ingerslev, allerede var afgaaet ved Døden to Dage efter Afslutningen af denne overenskomst, indstillede Udvalget, at Byraadet samtidig med, at det tiltraadte Overenskomsten, straks gjorde den Kommunen tilkommende Forløbsret gældende.

Den Omhandlede Overenskomst og Udvalgets derpaa tegnede Indstilling er saalydende:

"Mellem Ejeren af Marselisborg og Aarhus Byraads Kasseudvalg, under Forbehold af Byraadets Approbation, er sluttet Overenskomst om Afhændelsen af det Marselisborg Hovedgaard hørende Areal, som ligger mellem Havet og Skanderborg Landevej, begrænset af Strandalléen og en Linie, der fra denne drages til Ellemarksvej, samt af denne Vej indtil Skanderborg Shaussée, for en Pris af 30 øre pr. Kvadratalen, samt et Areal beliggende Vest for Skanderborg Landevej og i øvrigt begrænset af Vejen, der fordi Renovationskulerne fører til Jernbanen, for 25 Øre pr. Kvadratalen.

Købekontrakt oprettes i dette Foraar, og der betales da Kr. 25,000; Resten af Købesummen betales i Decbr. d. A., og den forrentes ikke i Mellemtiden fra Kontraktens Oprettelse til Betalingsdagen.

Ejeren sørger for Fraskilning af det omhandlede Areal og leverer Aarhus By dette frigjort for Behæftelser.

Arealet overleveres samtidig med Skødets Udstedelse med Undtagelse af en Mark, som i dette Foraar bliver udlagt med Kløver, af hvilken Ejeren forbeholder sig Brugen i Sommeren 1897 imod at svare den dertil svarende forholdsvisse nuværende Forpagtningsafgift, dog at Kommunen har Tilladelse til om ønskes at anlæge Veje paa Aarealet tidligere.

Skatter og Afgifter betaler Køberen fra 1ste januar 1897 at regne.

Endvidere er Ejeren med Udvalget bleven enig om, at der ved Ejerens Dødsfald skal tilkomme Aarhus Kommune Forkøbsret til Marselisboeg Hovedgaard med Biejendomme, saaledes som Ejendommen nærmere er beskrevet i den Jordebog, som bliver at overlevere Aarhus Kommune samtidig med Købekontraktens Oprettelse, dog paa Betingelse af, at denne Forkøbsret gøres gældende i Ejerens Dødsbo senest 3 Maaneder

efter Dødsfaldet. - Ejendommen betales af Aarhus Kommune med Kr. 700,000.

Købesummen betales i den første Juni eller decbr. Termin, der falder 3 Maaneder efter, at Forkøbsretten er gjort gældende, og Indtægter af Ejendommen og Renter af Købesummen à 4 % p. A., Skatter og afgifter opgøres fra den Dag, Forkøbsretten er gjort gældende.

Ejeren anbefaler Aarhus Kommune, i Tilfælde af, at Forkøbsretten bliver gjort gældende, da at beholde i sin Tjeneste de Funktionærer i længere Tid have været knyttede til Administrationen af Ejendommen, hvorhos han vilde sætte Pris paa, om der lejlighedsvis kunde blive Adgang for Marselisborg til at faa Vand fra Aarhus Vandværk mod den sædvanlige Afgift.

Omkostningerne ved Handelen deles, dog at Skødets Tinglæsning betales af Køberen.

p.t. København, den 18de April 1896.

Forinden Underskriften bemærkes, at Ejeren lover at administrere Marselisborg i samme Aand som hidtil.

H. P. Ingerslev.

Aarhus, den 21de April 1896.

Paa Kasseudvalgets Vegne

F. Vestergaard.

Foranstaaende Overenskomst, som Udvalget har sluttet med afdøde Minister Ingerslev, tillader Udvalget sig at indstille til Byraadets Approbation, ligesom Udvalget foreslaar, at Byraadet nu gør den i Overenskomsten omhandlede Forkøbsret gældende.

Kasse- og Regnskabsudvalget, den 22de April 1896.

P.U.B.

F. Vestergaard.

Til

Aarhus Byraad."

Byraadet vedtog enstemmig - under Forventning af Indenrigsministeriets samtykke - at tiltræde den afsluttede Overenskomst og straks at gøre Kommunens Forkøbsret gældende.

(Se næste Møde.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 382-1895)

Fra vedkommende Udvalg forelaa der Udkast til Købekontrakt med Sælgeren, Trafikminister Ingerslevs Universalarving, Forpagter Bülow paa Ristrup, om Hovedgaarden Marselisborg med underliggende Biejendomme.

Idet Byraadet tiltraadte Udkastet og samtidig underskrev Kontrakten, bifaldt det derhos en af Udvalget med Medkontrahenten truffen Overenskomst angaaende den nærmere Udførelse af Kontrakten, særlig med Hensyn til, at Kommunen imod som Erstatning at faa den Sælgeren tilhørende Del af Besætningen og Inventariet paa Marselisborg, frafalder Krav paa, at Sælgeren skal udrede Erstatning til Forpagteren for Fravigelse af Forpagtningen for saa vidt angaar den Del af Jorderne, der omfattes af den første Del af Overenskomsten.

Man vedtog derhos at andrage hos Indenrigsministeriet om dettes Samtykke til det foreagne Køb.

Som Følge heraf blev der under 5te Maj d. Aa. tilskrevet nævnte Ministerium saaledes:

"Imod Syd grænser Aarhus Kommunes Grund op til Hovedgaarden Marselisborgs Marker i Viby Sogn. Efter at Byens Bebyggelse var naaet helt ud til denne Grænse, var en yderligere Udvidelse i saa Henseende standset imod Syd, medens den Mulighed laa nær, at der i et tilgrænsende Sogn kunde opstaa en Bebyggelse, der paa flere Omraader kunde medføre en Fare for Aarhus Kommune, en Mulighed der laa saa meget nærmere, som Ejeren af Marselisborg, nu afdøde Minister Ingerslev, efter hvad der var Byraadet bekendt, var tilbøjelig til at sælge Dele af de til Byen grænsende Marker.

For Byraadet stod det derfor klart, at det, for at Kommunen kunde faa Raadighed over disse forhold, vilde være nødvendigt at erhverve de paagældende Grunde, og under de Forhandlinger, som man derom havde med Minister Ingerslev, rejste sig det Spørgsmaal, om Kommunen ikke burde søge at faa Erhvervelsen udvidet til at gælde hele Marselisborg, for i Fremtiden at være sikker for, at den samme Mulighed som ovenfor nævnt ikke kunde komme til at foreligge. Det kan her bemærkes, at Kommunen har et aarligt Tab af ca.

13,000 Kr. i Indtægten af Formue og Lejlighedsskatten derved, at Skatteydere flytte paa Landet en Del af Aaret, særlig til det lige uden for Kommunens nordlige Grænse liggende Vejlbj Krat i Vejlbj Sogn, og dette Tab vilde yderligere forøges, saafremt der i Vibj Sogn opførtes Villaer langs den smukke Kyst ved Marselisborg eller i Marselisborg Skov, hvad der ikke vilde blive forhindret, selv om Kommunen erhvervede de Byens Grænse nærmest liggende Marker af Marselisborg.

Forhandlingerne med Minister Ingerslev, der paabegyndtes ved sidstafvigte Juletid, førte til, at der den 18de f. M. sluttedes en Overenskomst mellem ham og Byraadets Kasseudvalg, der gik ud paa, dels at han afhændede til Kommunen et nærmere betegnet, op til Byen stødende Areal af Marselisborgs Jorder, hvilket Areals Størrelse kan anslaaes til omtrent 117 Tdr. Land, for en Betaling pr. Kv.-Alen af 30 Øre for en del af Arealet (ca. 87 Tdr. Land) og 25 Øre for Resten (ca. 30 Tdr. Land), eller ialt ca. 470,000 Kr., dels at han gav Kommunen Ret til ved hans død at erhverve Resten af Marselisborg for 700,000 Kr., hvorhos det aftaltes, at de mere detaillerede Bestemmelser i saa Henseende skulde optages i en Købekontrakt, naar Ministeren, som han ventede, kom til Marselisborg i Begyndelsen af indeværende Maaned.

Da Minister Ingerslev imidlertid pludselig afgik ved Døden den 20de f. M., har Byraadet haft Forhandling med hans Universalarving, Forpagter Bülow til Ristrup, og, idet man gjorde sin Forkøbsret til den øvrige Del af Marselisborg Hovedgaard m. m. gældende, har man med ham indgaaet en Overenskomst, der indeholder nærmere Forklaring af og Tillæg til den mellem Minister Ingerslev og vedkommende Udvalg sluttede Overenskomst, og hvorved Forpagter Bülow overdrager Aarhus Kommune den samlede Ejendom fra den 1ste Maj d. Aa., hvilket Tidspunkt er bleven valgt af Hensyn til Forfaldstiden for Forpagtnings- og Lejeafgifter.

De med Forpagter Bülow aftalte Bestemmelser have i nogle enkelte Punkter modificeret den oprindelige Overenskomst, men af disse Punkter har dog kun det nogen Betydning, at Kommunen opgiver Krav paa, at Sælgeren skal frigøre det i den første Del af Overenskomsten omhandlede Areal for det Forpagtningsforhold, der hviler paa det, hvad der staar i Forbindelse med, at Kommunen under de forandrede Forhold straks overtage hele Ejendommen, og den tidligere Ejer saaledes helt træder ud af Forholdet til Forpagteren. Som Vederlag herfor har Forpagter Bülow overdraget Kommunen Ret til den Del af Besætningen samt de Inventariegenstande - til en Værdi af ca. 20,000 Kr. - som

tilhøre Ejeren, og som ikke vare indbefattede i den oprindelige Overenskomst med Minister Ingerslev. Det tør antages, at naar Kommunen kun lader Forpagteren afstaa en Del af Arealet - hvad der for Tiden indtil Forpagtningens Udløb den 1ste Maj 1900 vil være tilstrækkeligt - vil Tab og Fordel paa dette Punkt omtrent være lige paa begge Sider, hvorved bemærkes, at Forpagteren skal have et Afslag i Forpagtningsafgiften af 80 Kr. aarlig for hver Tønde Land, som unddrages Driften ved Ejerens Dispositioner.

Ligesom Byraadet maa anse det for en Nødvendighed for Kommunen at komme ind paa den omhandlede Erhvervelse, der aabner Byen en Mulighed for at faa sin Grænse mod Syd udvidet, saaledes ser man ikke rettere, end at de foreliggende Vilkaar for Erhvervelsen maa betragtes som gode for Kommunen, og man tillader sig derfor at anmode det høje Ministerium om gunstigt at ville give sit Samtykke til denne Handel.

Med Hensyn til Udredelsen af Købesummen skal man endnu bemærke, at man har tænkt sig, at det vilde være hensigtsmæssigt at anvende dertil nogle Kapitaler, som Kommunen har indestaaende i Sparekassen til 3½ %, og dække Resten med Laan, men herom skal man, naar Ministeriet maatte approbere Overenskomsten, tillade sig at fremkomme med nærmere Indstilling. Dog vil man allerede nu eventuelt bede om Samtykke til, i ethvert Fald foreløbig, at maatte overtage den i Købekontrakten omhandlede paa Ejendommen hvilende Pantegæld til Gehejmekonferensraad Treschow, nu Kammerherre Treschow, paa 300,000 Kr.

Den imellem Minister og Kasseudvalget afsluttede Overenskomst, vedhæftet de yderligere imellem hans Universalarving og Byraadet aftalte Bestemmelser samt Afskrift af den paagældende Skifteretsattest, vedlægges, bilagte med en Afskrift af Jordebogen for Marselisborg med Biejendomme, samt en Pantebogsattest, ligesom ogsaa Forpagtningskontrakten angaaende Hovedgaarden følger, hvilke Dokumenter bedes tilbagesendte med Indenrigsministeriets Resolution".

Det saaledes ansøgte Samtykke blev meddelt ved Ministeriets Skrivelse til Amtet af 30te Maj, kommunikeret Raadet den 1ste Juni d. Aa., hvilken Skrivelse er saalydende:

"I det med Amtets paategnede Erklæring af 7de d. M. modtagne Andragende har Aarhus Byraad anholdt om Ministeriets Samtykke til, at Aarhus Købstadkommune erhverver Hovedgaarden Marselisborg, Matr. Nr. 1 a. Viby Sogn, med tilhørende Biejendomme, saaledes som disse findes nærmere angivne i den hoslagte Afskrift af Jordebogen, for en Købesum af ca. 1,170,000 Kr. og i øvrigt paa de i den med Bilag hermed tilbagefølgende

Kontrakt indeholdte Vilkaar.

I denne Anledning skulde man til Efterretning og videre fornøden Bekendtgørelse tjenstligt melde, at det saaledes begærte Samtykke herved meddeles, hvorhos man indvilliger i, at Købstadkommunen overtager et Laan af 300,000 Kr. af den i Ejendommen indestaaende Prioritetsgæld.

Med Hensyn til Tilvejebringelsen af den øvrige Del af Købesummen imødeses nærmere Indstilling fra Byraadet.

Bekræftet Afskrift af den ommeldte Kontrakt bedes indsendt hertil."

Denne Skrivelse blev forelagt til Efterretning for Byraadet i dettes Møde den 4de Juni samtidig med, at vedkommende Udvalg fremsendte Attest af 26de Maj fra Landinspektør C. Pedersen om en ham efter Parternes Anmodning foretagen Opmaaling og Beregning af de Arealer, for hvilke Købesummen vil være at bestemme pr. Kv.-Alen. Efter denne Beregning udgøre disse Arealer tilsammen 119 10880/14000 Tdr. Land, for hvilke den samlede Købesum er 483,750 Kr. 70 Øre (nemlig 1,290,609 Kv.-Alen à 30 Øre = 387,182 Kr. 70 Øre og 386,272 Kv.-Alen à 25 Øre = 96,568 Kr. 70 Øre). Naar til foranførte Sum lægges 700,000 Kr. for den øvrige Del af Marselisborg, bliver den samlede Købesum, Kommunen skal udrede for Hovedgaarden med tilhørende Biejendomme m. v. 1,183,750 Kr. 70 Øre, hvoraf 20,000 Kr. er Betaling for medfulgt Løsøre.

I Tillægget vil der findes optaget, foruden selve Kontrakten med Sælgerens Universalarving, ogsaa de med Indstillingen til Ministeriet fulgte Aftrykker, Afskrifterne af den paagældende Skifteretsattest og af Jordeborgen for Marselisborg med Biejendomme samt Pantebogsattesten og den nævnte Attest fra Landinspektør C. Pedersen.

(Se Mødet den 10de September, samt Sag Nr. 257/96 i Mødet den 2den Juli.)

Uddrag fra byrådsmødet den 10. september 1896 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 382-1895)

Da det næppe tør antages, at det af Kommunen attraaede ny større Laan vil kunne være bragt i forestaaende Decbr. Termin, til hvilken Tid Godsejer Bülow ifølge Købekontrakten

om Marselisborg (se Mødet den 30te April) har Krav paa en Udbetaling af 858,000 Kr., havde udvalget for Kasse= og Regnskabsvæsenet erhvervet hans Tilsagn om, at han til denne Termin vilde nøjes med en Udbetaling af 150.000 Kr., imod at Resten af det foranførte Beløb udbetales til Juni Termin 1897 og imidlertid forrentes med 4 % p.a.

Idet Byraadet vedtog at indstille den saaledes truffne Ordning til Indenrigsministeriets Godkendelse, vedtog man tilige at andrage om Tilladelse til at tilvejebringe de 150,000 Kr., der skulde udbetales Godsejer Bülow, ved Forbrug af disponible Midler, henhørende til Kommunens aktiver.

Som Følge heraf blev der under 22de d. M. til Indenrigsministeriet indsendt saalydende Andragende:

" Som berørt i skrivelse af 15de f. M. (se Sag Nr. 209/96 i Mødet den 6te August) ønsker Byraadet paa Kommunens Vegne at optage et Laan, bl. a. til Berigtigelse af Købesummen for Marselisborg, og har i dette Øjemed anholdt om, at der ved Lov maatte udvirkes kommunen stempelbegunstigelse for et saadant Laan, saa at der for samme udstedes Partialobligationer paa ustemplet Papir, der kunne transporteres uden Stempel.

Da det - selv om Byraadets Andragende om at hertil sigtende Lovforslags Forelæggelse for Rigsdagen imødekommes af de paagældende Ministeriet - neppe tør antages, at denne Sag vil gaa saa hurtig i Orden, at Kommunen vil kunne vente at opnaa et Laan inden Decbr. Termin d. A., til hvilken Tid der i Henhold til Købekontrakten om Marselisborg vil være at betale Godsejer Bülow 858,000 Kr., har Byraadet fra ham erhvervede et Tilsagn om, at han til denne Termin vil nøjes med en Udbetaling af 150,000 Kr., imod at Resten af det foranførte Beløb udbetales ham til Juni Termin 1897 og forrentes fra Decbr. Termin d. A. til Juni Termin 1897 3 pet. p. a.

Da man sikkerlig ikke kunde vente at opnaa et Midlertidigt Laan paa bedre Vilkaar, og maa anse en saadan foreløbig Ordning for heldig for Kommunen, tillader Byraadet sig at anholde om det høje Ministeriums Samtykke hertil, ligesom man anmoder om Tilladelse til at tilvejebringe de omhandlede 150,000 kr. paa den i fornævnte Skrivelse af 15de f. M. omhandlede Maade, nemlig af forhaandenværende Aktiver, dels Købesummen for det i henhold til Indenrigsministeriets Tilladelse af 7de April 96 solgte gamle Sygehus..... ca 84,000 Kr.

der forventes at indkomme inden Decbr. Termin

dels af Beløb, der indestaa paa

Sparekassebøger.....ca. 66,000 -

150,000 Kr."

(Se videre under Sag nr. 209/96 i Mødet den 22de Oktbr.)

